

Мистецька спадщина художників Поділля як важливий чинник національного виховання студентської молоді

Вінницький національний технічний університет

Анотація: *Стаття розглядає можливість використання мистецького центру ВНТУ при вивченні дисципліни «Історія української культури» як чинник національного виховання студентської молоді.*

Ключові слова: історія, мистецтво, українська культура, культура Поділля.

Abstract *The article discusses the possibility of using the art center VNTU in studying the discipline "History of Ukrainian culture" as a factor in national education of student youth.*

Keywords: history, art, the ukrainian culture, culture of Podillya.

Сьогодні у сучасній концепції освіти велика увага приділяється національному вихованню молодого покоління. Студентська молодь повинна усвідомлювати необхідність збереження духовної спадщини, успадкування національних надбань, розуміння необхідності формування художньо-естетичної культури, сприйняття ідей гуманізму, демократії та патріотизму, любові до рідного краю.

Скорочення значної частини культурознавчих дисциплін у вищих навчальних закладах змушує шукати форми естетичного виховання за допомогою вивчення мистецької спадщини художників Поділля в рамках дисципліни «Історія української культури», музейної педагогіки. В нагоді постають лабораторії культурно-мистецького та просвітницького центру Вінницького національного технічного університету в складі: Меморіального комплексу художника Ф.З.Коновалюка, сучасного подільського мистецтва (модернізм), сучасного українського мистецтва, зали народної ікони та декоративно-ужиткового мистецтва, скульптури та виставкової зали [1].

В музеї сучасного подільського мистецтва представлені роботи як художників-професіоналів, так і самодіяльних митців Поділля. Творча манера кожного художника має стилістичні особливості. Кожен твір ніби «розмовляє з нами своєю мовою». Для того, щоб розуміти представлені в експозиції роботи, треба знати своєрідний код (художня мова) кожного мистецького напрямку. Ознайомлення з особливостями мистецької діяльності допомагає сформуванню світогляд, збагнути важливість творчого мислення, здобути необхідний рівень загальнокультурної освіти, а також зацентрувати увагу студентської молоді на національно-духовні пріоритети[2].

Історична тематика завжди хвилювала художників. І кожне нове покоління митців відтворювало відомі чи не дуже факти з життя тієї чи іншої історичної постаті. Серед полотен виділяється картина Миколи Олійніченка «Останній кошовий отаман П.Кальнишевський». Петро Кальнишевський- людина незвичайної долі. Незламний характер, воля, прагнення до свободи, вільної України – всі ці риси втілює художник в образі головного героя – людини, яка більше двадцяти років провела в казематі Соловецького монастиря, але залишилася вірною собі, мужньою, незламною. Голубе небо і птах, яких ми бачимо через вікно камери, - символи волі та свободи, а за ґратами в камері – стара людина. Ці риси характеру художник підсилює самою фактурою картини, застосовуючи особливу техніку накладання фарб товстим, нерівним шаром. А споглядач картини ніби опиняється разом із героєм картини за ґратами і дивиться крізь них туди, де воля[3].

З своїх творчих роботах, які студенти ВНТУ пишуть після відвідування залу «Сучасного подільського мистецтва», творча молодь має можливість продемонструвати також і поетичні здібності. Наприклад, Литовко Олександр, студент факультету інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії дослідив життя та творчість Кальнишевського, зазначаючи, що достовірні відомості з його біографії торкаються в основному часу його перебування в Запорізькій Січі (1734-1775). Спочатку він був військовим осавулом, котрий відповідає за стан і організацію війська, потім – військовим суддею, тобто третьою особою після кошового отамана. В 1764-1775 – кошовий отаман.

За часів царювання Катерини II феодално-кріпосницькі відносини в Російській імперії досягли найвищого ступеня розвитку. А Запорозька Січ залишалась останнім острівцем демократизму й національної незалежності у XVIII ст., тому що зберігала автономію й українську державність, які

великою мірою базувалися на давніх традиціях і мали коріння в історичному минулому українського народу. Це було антитезою російському самодержавству, абсолютній монархії. Проводячи політику ліквідації автономії України, імперський уряд не міг оминати й Запорозжя.

Саме в таких історичних умовах Кальнишевський отримав булаву отамана. Він виявив талант державного діяча й адміністратора, дипломата й воєначальника, дбав про збереження традицій. Але після русько-турецької війни Січ було зруйновано, а старшина репресована. П.Кальнишевського відправили в довічне заслання. Чверть століття він провів у кам'яному мішку. Помер у віці 112 років у 1803 р. Завершуючи творчу роботу, Олександр Литовко зазначив, що сьогодні, коли наш народ відновлює свою історичну пам'ять, на основі першоджерел осмислює своє минуле, такі картини допомагають молоді збагнути своє місце в теперішньому плині часу. Тому можна було б назвати цю картину «Погляд крізь роки», до якої склав поезію:

Минали дні, спливали роки,
Життя його завмерло тут.
Єдина радість – бачив клоки
Небес і птаха вільного, без пут.
Якби і він міг хоч на трохи
Здійнятись в небо вище хмар,
То, може, 25 тих років
Сприймав би потім як бождар.
Дар – відпочинку після воєн,
Дар – роздумів про сенс буття,
І то була б потрійна зброя,
Що надихала до життя.

До болючих тем нашої історії звертається також і художник Федір Панчук в картині «Оплакування або пам'яті жертв голодомору-1933р.» Гончаренко Андрій, студент факультету електроенергетики та електромеханіки пояснює, що вибрав саме цю картину, тому що вона зображує трагічну сторінку нашої історії – Голодомор 1932-1933 рр. Автор хотів своєю картиною сказати, щоб ми пам'ятали і ніколи не допускали подібного. Картина випромінює смуток і цим заставляє замислитись над минулим. Почуття голоду випікає людську душу. На картині зображені загублені, обпалені горем, відчаєм, голодом душі, які ще здатні любити і відчувати втрату. Ми маємо з великою шанобою і вічною пам'яттю віднести до тих, хто не дивлячись на нелюдські страждання, не втратили здатності любити, співчувати, вірити, страждати, а головне...дорожити життям інших. Цю страшну подію дійсно можна тільки оплакувати.

Таким чином, для національного виховання студентської молоді при викладанні дисципліни «Історія української культури» необхідно використовувати експозиції мистецького та просвітницького центру ВНТУ для ознайомлення з життям та творчістю художників Поділля на прикладах картин щодо героїчного минулого українського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Зінько О.В., Герасімова І.Г. Мистецтво як засіб творення особистості студента при вивченні культурознавчих дисциплін у вищих навчальних закладах // Знання. Освіта. Освіченість. Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця, ВНТУ, 2016. – С.72; Інститут гуманітарно-педагогічних проблем та виховання. Довідниково-методичний посібник / [Буяльська Т.Б, Зінько О.В. та ін.]- Вінниця: друкарня «Діло», 2006. – 98с.
2. Грозна Н.З. методичні рекомендації до проведення ознайомчої екскурсії в художньому музеї та його використання студентами при підготовці практичних і творчих робіт / Н. З. Грозна. – Вінниця, 1999. – С.4.
3. П. С. Кальнишевський. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Культура України» для студентів бакалаврських напрямків / О. В. Зінько, Н. З. Грозна. – Вінниця: ВДТУ, 1999. – 29с.

Зінько Олена Василівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

